

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Vardagsmusik i skolundervisningen

- en undersökning om att använda elevers musikval i undervisningen
samt hur de använder IKT i sitt musiksökande

Stefan Johammar, Gustav Johansson

LAU370 - Lärarprogrammet inriktning musik

Handledare: Toivo Burlin

Examinator: Åsa Bergman

Rapportnummer: HT09 1120 21

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Abstract

Examensarbete inom lärarutbildningen

Titel: *Vardagsmusik i skolundervisningen. En undersökning om att använda elevers musikval i undervisningen samt hur de använder IKT i sitt musiksökande.*

Författare: Stefan Johammar, Gustav Johansson

Termin och år: HT 2009

Kursansvarig institution: Sociologiska institutionen

Handledare: Toivo Burlin

Examinator: Åsa Bergman

Rapportnummer: HT09 1120 21

Nyckelord: IKT, musik, pedagogik, vardagsmusik, musikundervisning, populärmusik, demokratiska undervisningsmetoder, identitet, relevanskorridorer, N-generationen, ICT, music, pedagogy, everyday music, music education, popular music, democratic teaching situation, identity, N-generation

This thesis is about how to integrate students everyday music in a teaching situation at a music upper secondary school and how these students uses information- and communication technology (ICT) when they search for music they want to study. The study is based on the information from three in-depth interviews and ten questionnaires. The information from the interviews and the questionnaires were compared and analyzed.

In our study we found that the relation between students everyday music and the school music is complex. If students are allowed to choose which music they want to study does not mean that the teaching situation automatically becomes a democratic process. The democratic teaching situation is rather based on the teaching methods than which music is being studied. The main advantage of choosing ones own everyday music is the motivational aspect while the main advantage of studying music chosen by the teacher is the broadening aspect and the development of ones own identity.

In our study we also found that future music pedagogy should be based on an understanding for the students everyday music, how they use ICT, and that their knowledge about music and ICT should be integrated in the teaching situation and that the teachers would benefit from making use of the students experiences.

Förord

Vi vill tacka våra informanter för ärliga svar samt att de ställt upp med sin dyrbara tid. Självklart vill vi även tacka våra respektive familjer för deras stöd och förståelse. Skrivandet av uppsatsen har på många sätt breddat och gett en djupare förståelse för musikundervisningens möjligheter och svårigheter. Sist men inte minst ett stort tack till Toivo Burlin för tydlig och konkret handledning.

Gustav och Stefan Göteborg januari 2010

Innehållsförteckning

1	Introduktion	6
1.1	Bakgrund	6
1.2	Syfte	7
1.3	Frågeställning	7
1.4	Metod	7
1.4.1	Diskurs och kultur	7
1.4.2	Enkäterna	8
1.4.3	Intervjuerna	9
1.4.4	Analys och tolkning	10
1.5	Begreppsförklaring	11
1.5.1	IKT	11
1.5.2	N-generationen	11
1.5.3	Strömmad data	12
1.5.4	Mp3	12
1.5.5	Spotify	12
1.5.6	Youtube	12
1.5.7	Myspace	13
1.6	Teoretisk anknytning	13
1.6.1	Teorier	13
1.6.2	Tidigare forskning	14
2	Resultat	16
2.1	Elevers låtval	16
2.2	Lärares låtval	18
2.3	Att välja bort låtar	21
2.4	Internettjänster	21
2.5	Att hitta musik	23
2.6	Musiksökande i hemmet	26
2.7	Att lära sig själv	26
2.8	Ny musik via skolan	28
2.9	Sammanfattning av resultat	28
3	Diskussion	30
3.1	N-generationen	30
3.2	Elevers låtval	30
3.3	Lärares låtval	31
3.4	Vardagsmusik i skolan	32
3.5	IKT i skolan	33
3.6	Att söka musik	34
3.7	Gehörsinläring	34
3.8	Erfarenhetsdepåer	35
3.9	Förslag till vidare forskning	36
4	Referenser	38
5	Bilagor	40
5.1	Intervjuguide	40
5.2	Enkät	41

1 Introduktion

1.1 Bakgrund

Vi har under vår praktik som musiklärare funderat på om eleverna upplever att de i skolan får ta med sig och studera den musik de själva lyssnar på och vilka för- och nackdelar det skulle innebära att använda sig av elevernas egen musik i undervisningen. Vidare har vi funderat kring hur musikelever använder sig av och hanterar dagens informations- och kommunikationsteknik, IKT, som ger eleverna tillgång till en enorm informationsmängd. Inom musikområdet har vi de senaste åren fått omedelbar tillgång till många olika versioner av låtar och stycken via till exempel Youtube och Spotify. Vi har gjort en ansats att ta reda på hur estetelever på ett musikgymnasium använder, förhåller sig till och sorterar all denna information. När vi växte upp och började spela, det vill säga under slutet av 80-talet och 90-talet, fanns inte samma möjlighet att på ett enkelt sätt lyssna på olika versioner av låtar och stycken som det finns idag. Idag kan man till exempel se på strömmad video på Youtube eller musik från Spotify i datorn, mobiltelefonen eller mp3-spelaren. En stor skillnad är att man idag kan lyssna på musik och få inspiration nästan oavsett var man befinner sig, till skillnad från när vi växte upp då man fick inspiration av läraren på lektionen och i bästa fall en inspelning att lyssna på hemma. Vi tror att som en logisk följd av ökad tillgång till IKT lyssnar elever idag på mer musik än tidigare, både avseende tid och antal olika artister. Genom att det är fritt för vem som helst att ladda upp filmklipp på Youtube så finns det många klipp med varierande musikalisk kvalitet. För bara tio år sedan var det svårare och ofta kanske dyrare att få tag på musik. Vi tror att läraren förr, i anslutning till musikundervisningen med vilket vi syftar till genre- eller interpretationslyssning, hade lättare att styra eleven i valet av musik, vilket gav läraren större kontroll över elevernas inspirationskällor. Idag tror vi det är mycket vanligare att elever hittar den musik de vill spela själva och att de är intresserade av att ta in den i musikundervisningen. Att ta det här i beaktande som lärare går i linje med de demokratiska principer som Lpf 94 beskriver.

De demokratiska principerna att kunna påverka, vara delaktig och ta ansvar skall omfatta alla elever. Elevernas ansvar för att planera och genomföra sina studier samt deras inflytande på såväl innehåll som former skall vara viktiga principer i utbildningen. Enligt skollagen åligger det alla som arbetar i skolan att verka för demokratiska arbetsformer (1 kap. 2 och 9 §§).

(Ur: Lpf 94:13)

1.2 Syfte

Syftet med vår undersökning är att belysa möjligheterna att ta tillvara ungdomarnas privata musikkultur och integrera den i skolan och därigenom få en grund för att kunna ge förslag till potentiella utvecklingsområden inom musikpedagogiken.. Vidare är syftet att kartlägga hur ungdomar använder sig av IKT i sitt musiksökande.

1.3 Frågeställning

Hur kan man göra för att ta in ungdomarnas musikkultur i den institution som skolan utgör samt hur använder sig musikelever av IKT i sitt sökande efter musik de intresserar sig för?

1.4 Metod

När vi påbörjade vår undersökning låg huvudfokus på hur ungdomar på ett musikgymnasium använder sig av IKT i sitt musiksökande. Under sammanställningen av empirin visade det sig att vi fått svar på hur informanterna ser på sitt musiklyssnande kontra skolkultur och inte så mycket om IKT i musiksökandet. Vår undersökning skiftade därför fokus. Vi tror att en av anledningarna till att vi inte fick så mycket information om musiksökandet är att informanterna har växt upp med IKT. I den diskurs de använde i samtalet med oss var musiksökande något så självklart för informanterna att de inte problematiserade eller diskuterade frågan djupare. Däremot fick vi mycket information kring hur de såg på musik som skolan presenterade kontra musik som de själva lyssnade på.

När vi hade formulerat vårt preliminära syfte och frågeställning diskuterade vi hur vi på bästa sätt skulle samla in vår empiri. Det bästa för vår undersökning hade varit att göra många djupintervjuer för att få en djupare förståelse om hur eleverna resonerar och tänker kring vårt problemområde. På grund av tidsekonomiska skäl valde vi att enbart göra tre intervjuer. För att få ett jämförande och bredare material gjorde vi även en enkätundersökning. För att inte förlora tid i handläggning och kontakt med förmyndare valde vi att genomföra vår studie på elever som är myndiga. Våra undersökningar genomfördes således på myndiga musikelever på en gymnasieskola i medelstor stad i Västra Götaland. Både intervjun och enkäten hade samma övergripande frågor.

1.4.1 Diskurs och kultur

Två begrepp som var viktiga i vår förståelse för hur vi närmade oss informanterna var diskurs- och kulturbegreppen. En diskurs är "*ett bestämt sätt att tala om och förstå världen (eller ett utsnitt*

av världen)" (Jørgensen & Phillips 1999:7). Man använder sig alltid av olika diskurser beroende på i vilket socialt sammanhang man verkar i för stunden. Som forskare är det självklart att informanterna inte talar med oss som vi var nära vänner i samma ålder. Informationen som de ger oss är därför eventuellt inte den samma som de skulle ge en vän i förtroende. Det är ett metodologiskt problem som är svårt att komma ifrån men det viktiga är att man som forskare är medveten om problematiken och tar hänsyn till den. Ett exempel är att enbart en av tretton informanter nämner en olaglig nedladdningstjänst som alternativ då det gäller att hitta musik på internet. Vi kan då inte dra slutsatsen att nästan ingen laddar ner musik olagligt utan får istället anta att de inte ger oss den informationen eftersom de inte vet vad vi skulle kunna göra med den.

Ett annat begrepp som vi tar hänsyn till är historisk och kulturell specificitet (Jørgensen & Phillips 1999:11). Det innebär att våra världsbilder alltid är kulturellt och historiskt präglade. Det leder oss in på kulturbegreppet som inte heller är oproblematiskt att använda. Begreppet kultur ser vi främst ur ett antropologiskt perspektiv (Se Lilliestam 2006:48ff för en sammanfattande diskussion kring kulturbegreppet). Med det menar vi innebörden som man oftast lägger i exempelvis begreppet en svensk kultur. En kultur är då en gemensam kunskapsbank och det kulturella blir självklart, underförstått och overbaliserat för kulturens medlemmar. Kulturen blir en utgångspunkt där människor inom samma kultur delar värderingar, uppfattningar, sociala normer. Eller som Iben Jensen skriver i sin *Grundbog i kulturforståelse*: "Min egen forenkling af det komplekse kulturbegreb lyder: Kultur er dét, man fortolker sin tilværelse igennem og handler efter" (Jensen2005:22). Att informanterna delvis använder sig av en gemensam diskurs beror på att de har en gemensam kulturell bakgrund, nämligen västasvenska ungdomar i 18-års åldern på ett estetiskt musikgymnasium.

1.4.2 Enkäterna

Vi valde att göra en anonym enkät för att informanterna skulle känna sig så avslappnade som möjligt och därmed svara uppriktigt (se Enkät i bilaga 5.2). De delades ut under en mentorsträff till sjutton elever som alla var över arton år gamla. Mentorsträff är schemalagd tid då eleverna har möjlighet att ta upp och diskutera sådant som inte finns tid till under vanliga lektioner. Tyvärr så fanns ingen tid för eleverna att under träffen fylla i enkäten. Den samlades slumpvis in under de kommande dagarna. För att inte förlora dyrbar tid satte vi deadline till när vi fått in tio enkätsvar,

vilket tog två dagar. Det är i vetenskapliga studier ett metodologiskt problem med bortfall. Vi resonerade och kom fram till att bortfallet troligen berodde på logistiska och tidsekonomiska orsaker av slumpartad karaktär samt att det inte är sannolikt att de som inte lämnade in enkäten hade några gemensamma drag eller åsikter som gjorde att just de föll bort. När vi fått in enkätsvaren sammanställdes de i ett dokument.

I formulerandet av enkäten använde vi oss av de grundtankar kring frågeformulering som presenteras i *Metodpraktikan* (Esaiasson, Gilljam, Oscarsson och Wägnerud). Framförallt innebar det att vi valde att inte ge svarsalternativ till frågorna då vi hoppades att få information som vi som forskare inte redan kände till. Exempelvis frågan: "Vilka tjänster eller program använder du dig mest av när du letar musik?" syftade till att ge oss information om tjänster som vi själva inte kände till. På vissa frågor gavs, om än inte svarsalternativ så i varje fall förslag på svar. Det berodde på att vi ville förtydliga vad vi menade med frågan eftersom vi inte var närvarande då enkäten fylldes i, dels hoppades vi på att få olika svar men med samma termer för att kunna göra små statistiska jämförelser med det som framkom i djupintervjuerna. Ett exempel kan vara frågan: "Hur lär du dig låtar som du hittat själv (t.ex via läraren, youtube, noter, planka själv)?".

1.4.3 Intervjuerna

Tre informanter valdes slumpvis ut och bokades in för intervjuer samtidigt som enkäten delades ut under mentorsträffen. Intervjuerna genomfördes en dag under informanternas håltimmar och raster på en lite avskild men ändå öppen plats i skolans café. Under intervjuerna som blev mellan tjugo och trettio minuter långa utgick intervjuaren från en intervjuguide som finns bifogad sist i uppsatsen (se Intervjuguide bilaga 5.1). Steinar Kvale tar i sin grund bok *Den kvalitativa forskningsintervjun* upp många aspekter kring intervjumetodik. Bland annat tar han upp aspekten kring ljudkvalitet på inspelning (Kvale 1997:149). Då samtalen skedde på skolans café kan det vara relevant att redogöra för inspelningstekniken. Intervjuerna spelades in med en stereomikrofon med inbyggda filter och kompressorer. Det innebär att när mikrofonen är inställd på tal så förstärks de frekvenser som talet ligger på. Vilket gjort att även fast intervjuerna genomfördes i ett café med störande bakgrundsljud har det under transkriberingen varit lätt att höra vad informanterna sade.

Intervjuguiden hade samma övergripande frågor som enkäterna. Syftet med det var att göra djupdykningar i frågorna som intresserade oss och därefter kunna göra jämförande analyser av de

lite mer statistiska svaren i enkäterna. Vi använde oss av halv-strukturerade intervjuer (Kvale 1997:121ff) för att inte låsa oss vid ordningsföljden på frågor. Det innebär att vi uppmuntrade informanterna att tala och resonera fritt, även om deras svar tangerade andra frågor. Metoden valde vi i förhoppning om att vi skulle få information som vi själva inte tänkt oss och på så sätt inte låsa oss allt för mycket kring vår egen förförståelse.

1.4.4   Analys och tolkning

Eftersom texten är viktig i kvalitativ forskning väcks frågan: Vad händer i övergången från verklighet till text, och vad händer när man läser texten och försöker förstå verkligheten? Samhällsvetenskaper, och även de humanistiska vetenskaperna, utgörs av andragskonstruktioner. Det innebär konstruktioner av konstruktioner som görs av aktörerna på den sociala arenan. Forskaren uppgift blir att göra en mer formaliserad och generaliserad version av verkligheten än den som förekommer i vardagssamtal (Flick 2002:31). Det innebär att informanterna presenterar i intervjun sin konstruktion av verkligheten, därefter går forskaren in och gör sin tolkning och därmed sin konstruktion av verkligheten. Det här är viktigt att ta hänsyn till i en forskningsprocess som bygger på kvalitativa metoder.

Vi har i analysen även tagit hänsyn till den hermeneutiska cirkeln. Den innebär att hur en del tolkas är beroende av hur helheten tolkas och tvärtom (Gilje & Grimen 1992:190ff). Det här är viktigt att betänka då man analyserar korta citat som vi gör. Ett citat får aldrig tolkas fristående utan måste tolkas i det sammanhang det används. Likaså gäller hänvisningar till tidigare forskning. Samtidigt kan man inte enbart utgå från helheten i exempelvis intervjuerna utan forskarens uppgift är hela tiden att försöka förstå vad som menas med citaten i den diskurs som informanterna för tillfället använder sig av.

Själva resultatanalysen genomfördes enligt Kvales analysmetoder (Kvale 1997:170ff). Han presenterar olika steg i textbearbetningen och vi har använt oss av fyra steg: *transkribering*, *kategorisering*, *koncentrering* och *tolkning*. Bearbetningen har inte skett exakt enligt den struktur som Kvale presenterar, utan en del bearbetning har skett ad hoc (Ibid.). I första steget, *transkribering*, valde vi att ta bort upprepningar, ofullständiga tankar, för studien ovidkommande utsvävningar samt att göra om talspråk till skriftspråk med fullständiga meningar. Eftersom vi använde oss av öppna frågor så fick vi ibland svar som är intressanta även under andra frågor, vi

valde därför att så snart all transkribering var färdig sortera och *kategorisera* materialet efter innehåll. I det här steget förändrades inte texten alls, men vi fick en tydlig översikt över den och såg nya samband på grund av den nya textföljden. All kunskap om informanternas fullständiga svar tog vi med oss i analysarbetet och återvände när vi kände oss osäkra till originaltranskriptionen för att kontrollera i vilket sammanhang ett citat användes. Under kategoriseringen formulerades grunden till de underrubriker som finns med i resultatdelen nedan. Rubrikerna tillkom allt eftersom vi arbetade med intervjuerna och textmaterialet och fick en djupare förståelse för intervjusvaren. Andra forskare hade möjligen konstruerat andra rubriker, men det viktiga var att hitta ett överskådligt och systematiskt sätt att presentera empirin. Den slutgiltiga tolkningen styrdes förstås av rubrikerna vi konstruerat. I tredje steget, *koncentrering*, klippte vi ut de meningar som vi tänkte använda oss av som citat. I det här steget försökte vi gruppera citaten i grupper om tre, där informanterna kommenterade ungefär samma sak. I sista steget, *tolkning*, skrev vi sedan en kort text som förklarade vår tolkning av citaten. Det är det här steget som blev de slutliga intervjuanalyserna i resultatdelen.

1.5 Begreppsförklaring.

I detta kapitel (1.5) med underrubriker går vi igenom begrepp, tekniska lösningar och termer som vi kommit i kontakt med i vår undersökning. Flera av dessa är idag för många människor självklara men det kan förändras med tiden och därför anser vi det relevant att redogöra för deras betydelse.

1.5.1 IKT

Informations- och kommunikationsteknologi, IKT, är idag i och med den tekniska utvecklingen ett centralt begrepp inom utbildningssektorn (Säljö & Linderoth 2002). Vi använder oss av begreppet IKT när vi talar om teknik för att söka information med hjälp av datorer, mobiltelefoner, Mp3-spelare, handdatorer eller kort sagt allt som idag är kopplat till internet. Vi skulle kunnat använda ”internet” i stället för IKT men vi tror det finns en risk att det begränsar tänkandet till en dator uppkopplad mot internet.

1.5.2 N-generationen

”Net-generation” eller N-generationen är ett begrepp som myntades av den amerikanske författaren Don Tapscott i boken ”Growing up digital” från 1997. I boken beskriver han hur generationer

födda efter 1977, genom att ha växt upp med internet, har ett naturligt förhållningssätt till det (Tapscott 1997).

1.5.3 Strömmad data

Strömmad (från engelskans stream) musik eller film innebär att filen spelas upp samtidigt som den skickas över internet, direktuppspelning (Nationalencyklopedin 091216). En viktig och då kanske framförallt juridisk skillnad mellan strömmad musik och nedladdningsbara filer är att strömmad musik är tillfällig och bara ”sparas” för stunden medan exempelvis mp3-filen sparas tills vidare.

1.5.4 Mp3

Mp3 är ett av de populäraste filformaten för att spara komprimerad musik idag och står för *MPEG 1, Audio Layer-3*. Mp3-formatet använder sig av en algoritm för att komprimera ljudet. I komprimeringen går viss information förlorad vilket försämrar ljudkvaliteten (Nationalencyklopedin 091216). Om man vill göra om en cd-skiva till mp3-format - ”rippa”, får man välja vilken bitrate man vill använda. En låg bitrate innebär hård komprimering, det vill säga mycket informationsförlust. Idag används vanligtvis en bitrate på minst 192kbit/s.

1.5.5 Spotify

Spotify är ett program som via internet tar emot strömmad musik från spotifys servrar. Spotify lanserades i åtta länder oktober 2008, och i mars 2009 hade en miljon användare laddat ner programvaran (Dagens Industri 091204). Spotify går att installera i första hand på datorn men även i mobiltelefonen eller mp3-spelaren om man har ett premiumkonto. Programmet eller tjänsten finansieras genom reklam, då det är gratis för användaren, eller genom avgifter där användaren kan köpa reklamfri lyssning månadsvis (premiumkonto) eller per dag (day pass) (spotify.com 091204).

1.5.6 Youtube

Till skillnad från Spotify är Youtube en helt webbaserad tjänst. På hemsidan som registrerades 2005 kan man gratis se strömmade videoklipp. Tanken med sidan var ursprungligen att privatpersoner skulle kunna publicera sin egna videoklipp. Allt efter som sidan utvecklats har innehållet av professionellt producerat material blivit det dominerande, den innehåller allt från musikvideos till klipp från tv-serier och filmer (Nationalencyklopedin 091216).

1.5.7 Myspace

Är en hemsida, startad 2003, på vilken man registrerar ett konto och då får en egen sida. På sin sida lägger man upp en personlig profil med texter, bilder och egna låtar. Genom att utöka sitt nätverk med vänner och vänners vänner samt använda sidans sökfunktioner kommer man i kontakt med andra nyttjare och användare med liknande intressen. Sidan är populär för att marknadsföra sig som artist och används av såväl etablerade artister som de utan skivkontrakt. I och med att användarna kan publicera sitt eget material har Myspace bidragit till att sudda ut gränsen mellan musikproducent och musikkonsument. Tjänsterna på Myspace är kostnadsfria och finansieras av annonser (Nationalencyklopedin 091216).

1.6 Teoretisk anknytning

1.6.1 Teorier

Den tyske pedagogikprofessorn Thomas Ziehe har i artikelsamlingen *Øer af intensitet i et hav af rutine* (Ziehe 2004) använt begreppet relevanskorridorer. Relevanskorridorer är ett övergripande begrepp som innefattar människors världsuppfattning, alltså det som för varje individ anses vara relevant kunskap. Han diskuterar lärande hos dagens ungdomar och menar att det idag är en utmaning för läraren att uppmuntra att lära sig nya saker som inte redan finns i deras begreppsvärld. I dagens informationssamhälle är det lätt för eleverna att hitta information på egen hand och fördjupa sig i sådant som de redan är intresserade av. Lärarens uppgift blir bland annat att få dem intresserade av nya saker genom att betona vikten av ett brett kunnande.

Vi anser att lärande är en aspekt av all mänsklig verksamhet och går då i linje med Säljö's teorier om sociokulturellt perspektiv på lärande (Säljö 2000). I varje situation som är en social interaktion, en handling eller en situation så tar varje individ med sig något som går att använda i framtiden. Det här är informellt lärande i motsats till den formella lärandesituationen som förekommer i skolan. Att ta hänsyn till elevernas informella lärande i skolan och använda sig av de erfarenheter som de bär med sig är viktigt i en skola som ska styras av elevinflytande och demokratiska processer (se citat ur Lpf 94 i kapitel 1.1 Bakgrund).

1.6.2 Tidigare forskning

Åsa Bergman (2009) har följt 29 ungdomar under tre års tid från årskurs 7 till årskurs 9. Hon har undersökt hur ungdomar använder musik för att skapa identitet och införskaffa musikaliska färdigheter i vardagssituationer. Genom personliga musikmaker definierar ungdomarna sig som unika individer. Musikaliskt kunnande skapas i alla situationer där ungdomar spelar, lyssnar eller talar om musik, både formellt och informellt. Vår undersökning berör 18-åriga elever på ett musikgymnasium som är en frivillig skolform, men vi har använt oss av Bergman som en stor inspirationskälla bland annat i valet av forskningslitteratur.

Börje Stålhammar (2004) redovisar en undersökning som genomfördes på 90-talet och som benämndes GRUMUS-projektet. Avsikten med projektet var att se hur grundskola och musikskola kunde mötas för att närma sig elevernas egna reella musiksituation. Uppdraget var för pedagogerna att utveckla metoder för att ta tillvara elevernas musikerfarenheter och göra dem till en integrerad del av musikundervisningen. Stålhammar diskuterar sedan vilka för- och nackdelar som framkom ur en sådan pedagogisk modell. Bland annat presenterar Stålhammar en modell för ett didaktiskt växelspel på musiklektionerna som grundar sig i elevernas tidigare erfarenheter. Han delar upp erfarenheterna i två delar, en sociokulturell erfarenhetsdepå och en emotionell erfarenhetsdepå.

Ann Werner (2007) har i en artikel undersökt tonårstjejjers sätt att använda populärmusik idag. De teman hon undersöker är informanternas upptäckande, införskaffande och lyssnande på musik. Upptäckandet av musik är relevant för vår studie då vi frågar genom vilka medier våra informanter får tag på ny musik. I Werners undersökning visar hon att tjejernas främsta kanaler är kompisar och familj, musik-TV och Internet (Werner 2007:94f). Det bör poängteras att Werners informanter är tjejer i åldern 14 till 16 år medan vår undersökning berör 18-åriga musikgymnasister.

Lilliestam har skrivit om människors bruk av musik (Lilliestam 2006). Grundtankarna i boken *Musikliv* är att musik är ett redskap i människors liv, musik måste sättas i en social kontext och hur vi talar och tänker om musik påverkar vår användning av den och vilka effekter den får. Bokens huvudsakliga källor är en mängd forskning inom det musikvetenskapliga området, men mycket är även hämtat från samtida press- och mediematerial samt ur arbetet med en universitetskurs benämnd "Musik, människa, samhälle".

Lucy Green (2001) har undersökt populärmusikers informella inläring och diskuterar kring hur den informella inläringen skulle kunna få en plats i den formella musikutbildningen. Med informell inläring menar Green alla sätt att lära sig musicera som inte innefattar institutionell musikundervisning, exempelvis genom att imitera artister, lära av varandra eller lyssna sig till hur man vill låta. Hon har intervjuat populärmusiker i åldern 15 -50 år för att även se hur den informella inläringen förändrats under en 40-årsperiod. Det som är relevant för vår studie är hur informell inläring kan användas i en lärandesituation. Green kommer bland annat fram till att musklärare som har en musikbakgrund som bygger på informell inläring kan reflektera över den och använda sig av de metoderna i sin undervisning, medan musklärare med en musikbakgrund som bygger på formell inläring kan försöka sätta sig in i den informella lärandesituationen för att undersöka om den kan berika deras formella lärandemetoder. Green menar att det bör högprioriteras att elever får spela egenvald musik i formella situationer för att öka spelglädjen så att eleverna känner att musiken är både meningsfull och värd sin investering i tid.

I vår undersökning har musik och identitet stor betydelse då ungdomars musiksmak ofta är en markör för deras sociala identitet. Even Ruud (1997) försöker kartlägga begreppet identitet och definiera sin uppfattning av vad identitet är. Han har gjort en undersökning som baseras på musikaliska självbiografier skrivna av hans musikterapistudenter. De flesta informanterna är kvinnor med medelklassbakgrund och kristna värderingar. De har växt upp under sjuttio- och början av åttiotalet. Ruud menar att identitet är ett socialt skapat begrepp i den moderna västvärlden. Han kommer fram till att identitet kan ringas in av fyra huvudkategorier: det personliga rummet, det sociala rummet, tidens- och platsens rum och det transpersonliga rummet. Kapitel tre till sex, som skulle kunna kallas resultatkapitel, har dessa rum som överskrifter och Ruud resonerar kring de biografiska berättelserna som undersökningen utgörs av genom en koppling till de olika "rummen".

Pia Widlund har i sitt examensarbete *Lärare gillar alltid gammal musik mer* gjort en undersökning på ett estetiskt musikgymnasium i Västerås. Den handlar om hur musikundervisningen påverkar elevernas musikpreferenser. Hennes undersökning som baseras sig på tre enkätundersökningar, en med lärare och två med elever, visar att de flesta eleverna är positiva till den musik de möter i skolan, men bara en mindre del av dem lyssnar på den musiken privat.

2 Resultat

Vi delade ut en enkät till alla elever på ett musikgymnasium i tredje årskurs som hade fyllt 18 år. Vi fick tio inlämnade enkäter varav sju besvarats av tjejer och tre av killar. Tre slumpmässigt utvalda elever behövde inte fylla i enkäten eftersom de djupintervjuades istället med samma övergripande frågor som enkäten använde. Vi har givit informanterna fiktiva namn för att värna om anonymiteten. I resultatdelen diskuterar vi det som framkommit i intervjuerna och ställer det mot enkätsvaren och för en kort diskussion till varje fråga. Intervjusvaren har genomgått en kategorisering som rent praktiskt innebär att intervjusvaren inte alltid kommit under den fråga som de jämförande enkätsvaren gjorde. Det beror på att i våra öppna intervjuer så uppmanades informanterna att tala fritt vilket kan innebära att viktig information nämns i andra sammanhang än de som intervjuaren tänkt sig (Kvale 1997).

2.1 Elevens låtval

Samtliga av våra intervjuinformanter svarar att de känner sig aktiva i valet av musik på sina huvudinstrumentlektioner.

O ja, det är jag. LISA

Ja ganska aktiv [på trumlektionen]. PÄR

Ja, i sången är jag väldigt aktiv. KARIN

Även på ensemblelektionerna kände eleverna sig delaktiga i valet av musik.

[I ensemblerna] presenterar vi oftast material för läraren som vi önskar spela, sen är det ju upp till honom om han vill att det här ska gå igenom. Men oftast känner jag att de gör det, de lyssnar på oss, och det är jättebra. LISA

Det är lite olika för olika lärare. PÄR

I jazz/fusion, kan man väldigt gärna komma med förslag också tänker han över det. KARIN

På enkätsvaren med samma fråga svarade:

- fem att de är aktiva genom att själva få ge förslag på låtar.
- fyra att de är aktiva genom att de får välja låt bland lärarens låtval.
- en att hon inte är särskilt aktiv men kan säga om hon vill eller inte vill spela en låt.

Det här visar att eleverna känner sig aktiva i lektionerna men att det aktiva kan vara bedrägligt då det främst är låtval som åsyftas. I GRUMUS projektet undersöker Stålhammar hur låtval påverkar elevinflytande på lektionerna. Han kommer fram till att om eleverna själva får välja låt innebär det inte automatiskt att eleverna på ett aktivt sätt är integrerade i läroprocessen. För trots att eleverna själva fick välja vilket låtmaterial de ville arbeta med blev undervisningsformen 'skolmässigt' utformad med läraren som sändare och eleven som mottagare. "*Strävan mot en ökad delaktighetskänsla bland eleverna får en djupare dimension än enbart demokratiska valprocedurer knutna till repertoaren*" (Stålhammar 2004:29).

Det är intressant att ställa vårt resultat mot statistiken i Pia Widlunds examensarbete som genomförts på en annan musikgymnasieskola där ungefär en tredjedel sa att de fick spela "samma" musik som de själva helst lyssnade på eller "nästan samma" musik som de själva helst lyssnade på i ensemblerna, medan cirka två tredjedelar svarade att de fick spela "ganska olik" musik eller "mycket olik" musik i ensemblerna jämfört med vad de själva lyssnade på (Widlund 2008:13). I vår undersökning kan man tolka det som att elva av tretton tillfrågade får spela det de själva lyssnar på medan en anser att det är olika för olika lärare och en inte känner sig särskilt aktiv.

I andra ämnen än huvudinstrument och ensemble är det inte lika vanligt med elevinflytande när det gäller val av musik. På gehoärs- och musikläralektionerna känner sig eleverna inte alls delaktiga.

Aldrig när jag läste GeMu. LISA

Inte i GeMu för där handlar det inte så mycket om att lyssna på musik eller spela musik KARIN

I ämnet improvisation väljer läraren låtrepertoar.

Nja. Läraren har ju en idé och en plan med vad vi ska lära oss och på vilket sätt. Så där tror jag nog att det kan vara svårt att få in egenvalda låtar. PÄR

I musikhistoriekursen får eleverna göra ett eget arbete där de är fria att studera egenvald musik, annars är de lektionerna till största delen lärarstyrda.

Vi skulle skriva ett arbete om vem som helst, gärna någon inspirationskälla, [...] redovisa det muntligt och då skulle man gärna ta med musikexempel och visa upp för klassen och läraren. [...] Så när vi gjorde ett arbete som handlade om 60-, 70- eller 80-tals musik, då fick vi välja ett område och välja musik själva ur den genren. Man kan säga att man fick välja men det var lite begränsat. KARIN

2.2 Lärarens låtval

I enkäten ställdes en fråga om att ta med egen musik till lektionerna. Från enkäten kan utläsas att det inte verkar vara några större problem att ta med egen musik.

Har du möjlighet att arbeta med musik som du själv lyssnar på? Om ja, kan du ge ett exempel på hur du hittar den musiken och på vilket sätt du förklarar för din lärare vad du vill arbeta med?

- Tre svarar att det räcker med att visa låten på nätet.
- Tre svarar att de tar med låtar och spelar upp låten. En av dem säger att det räcker att sjunga låten men att läraren måste hitta den på noter.
- En svarar ja men att hennes musikstil (rock) inte spelas så mycket, utan det är mer jazz och storband.
- Två svarar nej. Den ena för att han spelar klassisk musik men inte lyssnar på det själv. Den andra svarar att hon inte lyssnar på musik som går att spela på hennes instrument.
- En svarar att hon aldrig frågat.

I intervjuerna visade det sig att det inte alltid är så självklart som det verkar i enkäten att få arbeta med den musik man själv tar med. Varför vissa elever inte lyssnar på musiken själv får sin förklaring nedan. Eleverna får, på sina huvudinstrument, ofta själva välja vilken musik de vill spela, men det är inte alltid de utnyttjar den möjligheten. Det kan bero på att eleven inte känner sig kompetent att välja musik själv, och därför helt och fullt litar på lärarens smak och kompetens.

På flöjtlektionerna har vi spelat en del klassiskt nu på sistone och jag är väldigt rookie på klassisk musik, så då har det blivit att hon lagt fram förslag så har jag fått kolla lite och lyssna lite på det, men i första hand är det hon som plockar fram musiken. PÄR

Om jag tex skulle vilja sjunga klassiskt så vet jag inte så mycket om det så då vill jag gärna att hon ger förslag. Det är samma sak med jazz och musiker, det känns som min lärare vet så mycket mer än vad jag gör så då är det lika bra att utnyttja det. KARIN

Här handlar det alltså inte om att eleverna inte *får* välja, utan snarare att de inte *kan* välja. Eftersom de inte själva lyssnar på genren de studerar så har de väldigt lite referenser då det gäller repertoarkännedom.

Jag lyssnar inte på så mycket flöjtmusik, och sen när jag väl lyssnar på det så kan jag inte avgöra om det är för svårt för att jag ska kunna spela det. Så jag brukar inte komma med några egna förslag, jag litar på min lärare, hon är så kompetent. Hon säger ju hela tiden att jag får komma med egna förslag om jag vill, så det får jag. KARIN

Även förmågan att avgöra vad som är tekniskt möjligt att spela gör det svårt för eleven att själv välja lämpligt studiematerial och att inte ha kännedom om det man ska framföra men att viljan att lära sig nytt finns där, bidrar till att eleven gärna låter läraren välja repertoar.

Vokalensemble där vet jag inte, där har jag nog aldrig kommit med något eget förslag. Det är lite svårare att komma med egna idéer där, för antingen så har man en sololåt eller så har man ett körstycke, som man kanske vill sjunga, som man kanske inte vet så mycket om. KARIN

En stor tilltro till lärarnas kompetens bidrar också till att eleverna väljer bort möjligheten att själva välja vilken musik som ska studeras.

Jag tror nog att jag skulle ha en möjlighet att välja, men jag har inte undersökt den möjligheten. Jag tror lärarna och de ansvariga gärna skulle hjälpa oss ifall vi la fram en önskan om att arbeta med musiken som vi själva vill. Men jag har inte tagit vara på det faktiskt. [Angående praktiska musikämnen] LISA

Jag har sånt förtroende för lärarna och tror att vi skulle få välja ifall vi bad om det, men för egen del tycker jag att den undervisningen redan är allomfattande och klockren som den är. [Angående musikhistoria] LISA

Ziehe diskuterar problematiken kring att i dagens samhälle, med ett nästintill oändligt informationsflöde "I de principiella valg bliver afvisning og fravalg vigtigere end et positivt tilvalg" (Ziehe 2004:102). Det här är något eleverna gör då lärarens val av repertoar gör det möjligt för eleven att passivt tilldelas information och därmed slippa göra ett aktivt val.

Det är även viktigt att poängtera att ungdomarna gör skillnad mellan musik de tycker om att lyssna på och vilken funktion musik kan ha. Att studera klassisk flöjt men inte lyssna på den genren

innebär alltså inte nödvändigtvis att eleven inte tycker om klassisk flöjtmusik. Flöjtmusiken får här en annan funktion och bidrar till elevens självutveckling utan att för den sakens skull bli en del av den egna musikkulturen. Flöjtmusiken bidrar till att skapa en identitet som inte behöver överföras till den sociala gruppen. Eftersom musik kan ha olika funktion beroende på i vilket sammanhang den förekommer ställer sig Bergman tveksam till att det går att göra en stor skillnad mellan ungdomars musikerfarenheter och den musik som förmedlas i skolan. Hon hävdar att: "ungdomar kan etablera en relation till musik i skolan, även om det rör sig om sådan musik de sällan lyssnar på i andra sammanhang" (Bergman 2009:51).

Informanten Karin berättar om hur olika pedagogik förekommer hos olika lärare. På flöjtlektionerna lägger läraren vikt vid inläring av noter och vill inte att hon ska lära sig låtarna för mycket på gehör.

Jag brukar få noter. Flöjt är bara noter, hon vill inte att jag ska lyssna på själva låten för hon vill att jag ska kunna läsa noterna och inte lära mig på gehör. Men hon kanske ger mig något annat som är i stuk med barocklåten så att jag får lyssna på hur dom spelar barock. KARIN

Dock lägger läraren vikt vid genrekännedom för att kunna framföra musiken stilenligt. På sånglektionerna förekommer ett annat förfarande.

För mig känns det ganska bra, det känns att jag vet att jag får komma med egna förslag, min sånglärare blir bara glad om jag kommer med egna förslag. KARIN

Men är det en sång där det finns noter så spelar och sjunger min sånglärare den för mig. Så säger hon att "du kan ju lyssna på Youtube". KARIN

Här är ett exempel på hur läraren använder IKT på ett sätt som är naturligt för eleven. Det är också ett exempel på hur läraren vill att eleven ska använda sitt gehör för att studera in ett specifikt musikverk. På enkätfrågan som tangerar ovanförda diskussion framkom några skrivna svar.

Lyssnar du på den musik som läraren väljer att du ska spela? Om ja, var får du tag på musiken?

Jag får musik via mail från läraren.

Jag lyssnar nästan alltid på musiken ska spela.

Jag lyssnar på pop/jazz men sällan på klassisk musik.

Jag tycker att det är skönt att kunna leta upp någon på nätet som uppträder med det stycke som jag ska lära mig.

På frågan *var* eleverna får tag på musiken fick vi svaren.

- Spotify 7 st
- Youtube 6 st
- Skivor 3 st

Att det är fler svar än tio beror på att informanterna fick skriva egna alternativ och därför förekommer mer än ett svarsalternativ vid ett par tillfällen.

2.3 Att välja bort låtar

Både Lisa och Pär säger att de gärna lyssnar på olika former av metal och anser själva att den musiken kanske inte lämpar sig för undervisningssituationer.

Jag samlar mest ihop ett gäng för att jamma på lunchrasten. Men jag vet inte huruvida det skulle vara accepterat och om lärarna är villiga och vana att jobba med till exempel Grindcore och sådana saker vet jag inte. LISA

Man får ju köra majoritetsbeslut inom ensemblerna och majoriteten säger nej för genrens skull. PÄR

Det finns en inbördes, outtalad norm för vilken musik som har vilket värde och vad som kan spelas i en skolmiljö och vad som bör förpassas till det privata lyssnandet. Pär anser att detta bör betänkas.

Men man vill ju visa på skolans bredd och det finns ju många som gillar att lyssna på olika sorters musik. PÄR

Den bild som skolan visar utåt behöver alltså inte vara representativ för det som elevernas privata musikkultur.

2.4 Internettjänster

Vilka tjänster eller program använder du dig mest av när du letar musik?

- Spotify 9 st
- Youtube 8 st
- Limewire 1 st

Här ser man att Spotify och Youtube är de i särklass mest använda tjänsterna i ungdomarnas musikletande. Youtube har funnits sedan 2005 medan Spotify lanserades stort i oktober 2008.

Spotify har ökat antalet användare stort på mycket kort tid vilket en anonym informant i enkäten påpekade.

Youtube användes mycket innan, men nu är det mest Spotify.

Intervjuinformanterna nämnde också Youtube och Spotify i första hand, men även andra sidor kunde vara viktiga.

Det finns en sida som heter Allmusic där information om i stort sett all musik ligger. Myspace får man ju inte glömma heller, den är ju väldigt bra. PÄR

Det är Youtube, Jag har inte Spotify, jag laddar inte hem. Googla brukar jag göra. LastFm där kan man bara lyssna på en jättekort bit av låten, och så finns det Myspace, men då är det mer egna band. KARIN

Som Karin säger finns det en stor skillnad mellan Myspace och Spotify/Youtube. En Myspace-sida kan vem som helst starta och lägga upp sin heminspelade musik på. Det gör att artister utan skivkontrakt lätt kan lägga upp sin musik. Följden blir alltså, lätt generaliserat, att på Spotify hittar man främst artister med skivkontrakt, på Myspace finns både artister med och utan skivkontrakt och på Youtube kan man hitta allt från live-spelningar filmade med mobil till coverband eller originalinspelningar med artister. Det är få som nämner fildelning och illegal nedladdning.

Jag laddar helst inte ner. Inte illegalt i alla fall. Det kan ju vara praktiskt med Pirate Bay men nej det använder jag faktiskt inte. LISA

Det kan bero på att informanterna vet att det är olagligt och därmed undanhåller information, men det kan även bero på att den *strömmade* musiken blivit mer omfattande och lättillgänglig. Förmodligen är det en kombination av båda.

Pär observerar dock ett problem som uppstår med strömmad musik.

...men Youtube gör ju ingen glad om man har en mp3-spelare liksom. PÄR

Det här problemet kommer förmodligen inte vara ett problem länge till eftersom lösningar på det här redan finns på marknaden i form av mobila bredband, konverteringstjänster och Spotifys offline-läge som alla gör det möjligt att ta med sig sin strömmade musik överallt. Sen finns det naturligtvis de informanter som inte känner sig helt hemma i den digitala världen.

Men det där med datorer och klicka på grejer sådär, jag tror att allt är virus, typ såhär mamma har lurat i mej sånt. KARIN

I övrigt använder vissa informanter internet till att hitta textbaserade musikhjälpmedel.

När jag spelade gitarr för några år sedan blev det väldigt mycket tabulatur och ackordsanalyser på olika hemsidor då. PÄR

Jag försöker få tag på dem [noter] på internet på olika notförlag. Så söker jag och ser om det finns, förhoppningsvis så finns det. KARIN

Ytterligare en effekt till följd av lättillgängligheten på internet och den strömmade musiken är att lyssnarna inte längre är hänvisade till skivbutikernas bästsäljande skivor eller till hit-låtarna som spelas på radio och tv. Enligt Anderson blir alltså lättare att odla ett specialintresse för en smal musikgenre som exempelvis Grindcore (I: Bergman 2009:57).

2.5 Att hitta musik

Hur hittar du ny musik som du tilltalas av (t.ex genom lärare, vänner, via internet och i så fall vilken typ av sidor)?

- Spotify 8 st
- Vänner 8 st
- Youtube 6 st
- Lärare 5 st
- Internet 4 st
- Familj 2 st
- Ladda ner 1 st
- Konsert 1 st

Återigen ligger Spotify och Youtube i topp, men här blir även det sociala tillhörigheten viktig. Vänners musikreferenser anses vara mycket viktiga och även lärarnas tips kommer relativt högt på listan. En informant skrev:

Jag påverkas mycket av vad andra lyssnar på.

Även vikten av lärarens tips betonades.

Jag hittar ny musik genom att min lärare introducerar ny musik för mig.

De tre informanterna som intervjuades menade också att vänner spelade stor roll i valet av musik. Internettjänsterna var då mest tjänster för att hitta den musik de redan visste fanns.

Mest av min bror och vänner utöver det är det nog Spotify och Youtube som gäller, och så samlar jag ju på mig tips från andra under hela dagen, ofta i skolan givetvis. Så går jag hem och försöker ta mig tiden att lyssna på det, och då ber jag antingen någon skicka det till mej eller så letar jag på Youtube eller Spotify. LISA

Jag söker på en artist [på Youtube] jag redan vet att jag tycker om så försöker jag kolla fler låtar av den personen eller gruppen. Så brukar jag be folk om inspiration, alltså be folk att berätta om artister de lyssnar på, eller lärare för den delen. Ja personer i min närhet. En av mina största inspirationskällor eller idoler är Peter Gabriel, han blev jag introducerad för av en bekant helt enkelt, som tyckte att "ja men lyssna på det här", han är en av mina favoriter nu. KARIN

Bergman observerar också i sin undersökning att vänner, syskon och föräldrar påverkar ungdomarna i formandet av deras musiksmak (Bergman 2009:80). Den sociala omgivningen är mycket viktig då musik är starkt knuten till formandet av den egna individen och den sociala tillhörigheten (Ruud 1997).

På frågan hur informanterna hittar, för dem, ny musik om de inte vänder sig till vänner och bekanta svarade de:

Genom tipsen som Spotify ger mej, Youtube också för den delen. LISA

Youtube tror jag, endast. Det är ju ofta att sökordet blir en genre eller en spelstil eller att man lyssnar på något som man tycker är bra, och så tittar man på relaterade videos. PÄR

Att söka generellt på en genre för att hitta låtar av artister som dittills är okända för informanterna var något som även framkom i enkätsvaren.

Jag letar på olika genrer och hittar på så sätt musik som lyssnar på.

Jag letar bland liknande artister som jag redan gillar.

Att inte direkt gå till den klingande källan kan också vara ett alternativ till att hitta ny musik.

Wikipedia finns ju också och där kan också vem som helst skriva in. Där kan man läsa om ett band och så står det vilken genre de spelar. Då kan man klicka på länken och så kommer det upp information om andra band som är stora inom den genren och då kan man också hitta ny musik. PÄR

Om jag får höra om någon så googlar på den personen och försöker se om det är något som jag intresseras av sen kanske jag försöker lyssna. KARIN

Här kan man anknyta till det som Lilliestam kallar att *musika* (Lilliestam 2006:24). Att läsa om artister, eller att samtala om låtar är i högsta grad att vara involverad i en musikalisk process som konstituerar den egna identiteten och musiksmaken. Wikipedia och Google ger möjlighet att nå en närmast oändlig mängd information och då är samtalet kring musiken viktigt för att göra ett selektivt urval. Ungdomarna tillåter sig att *stänga av* sitt informationsintag med samtalet som ett filter och göra ett selektivt urval av ett världsomfattande utbud av bild-, musik- och informationsströmningar (Ziehe 2004:101).

I sökandet efter ny intressant musik blir det som Pär kallar *relaterade videos* viktigt. Motsvarigheterna finns på alla sidor. På Myspace heter det *vänner*, på Wikipedia *klickar man vidare på länkarna*, på Google *surfar* man på olika sidor, på Spotify finns det en *liten ruta* och på Youtube *related videos*.

Om man har sökt på ett band eller en låt så kommer det upp en liten ruta på Spotify med andra artister, det här skulle kunna passa dig eftersom det här liknar det du just sökte fram. LISA

Det är ju relaterade videos på Youtube. Ibland på piratebay så står det även under en artist vilka andra artister som låter ungefär likadant. Och på Myspace är det ju lite samma grej som relaterade videos på Youtube, för man kan kolla vilka vänner de har. Ofta är man ju vän med ett band som har en liknande genre, så där har jag också hittat nya band. PÄR

Här har de relaterade länkarna samma funktion som en samtalspartner. Istället för det oändliga informationsflöde som internet utgör får man hjälp till ett selektivt urval. Vem som är samtalspartnern, och därmed ansvarig för det selektiva urvalet är mindre viktigt för informanterna.

Jag struntar i vad som är rätt och fel, bara det låter bra. PÄR

I en tidigare gjord studie visade det sig att musik-tv, exempelvis MTV och ZTV, till och med var en av de viktigaste källorna till kontakt med ny musik (Werner 2007:94f), och att ungdomar endast söker efter musik de redan känner till när de sitter vid datorn. Det här stämmer inte riktigt med vår studie. Vi har inte frågat efter vilken betydelse musik-tv har, men det har visat sig att ungdomarna använder sig av tjänster på nätet för att hitta musik som de tidigare aldrig hört.

2.6 Musiksökande i hemmet

När letar du musik mest aktivt (t.ex när du är själv, tillsammans med kompisar, på fritiden, under skoltid)?

- Letar själv på fritiden 7 st
- Tipsade av kompisar 2 st
- Letar aldrig 1 st

Det framkom att musikletande-i är förpassat till en hemmiljö. Även de tre intervjuinformanterna menade att musikletande sker i hemmet.

Om jag skulle leta musik själv, då skulle jag göra det hemma. LISA

Hemma på kvällen efter skolan på datorn. Eller på en helg. PÄR

När jag känner mej trött på den musik jag har hemma, då letar jag aktivt. KARIN

Det finns ett par faktorer som gör att eleverna främst letar musik i hemmet. Dels har datorer med internetuppkoppling blivit något som i stort sett alla har hemma och dels ger inte skolan möjlighet till den här typen av aktivitet, eller den här typen av musiksökande.

Det finns ganska dåligt med datorer som är uppkopplade på nätet på skolan. PÄR

Även om Pär syftar till tekniska begränsningar i skolmiljön finns det fler faktorer som exempelvis tidsekonomiska begränsningar.

2.7 Att lära sig själv

Hur lär du dig låtar som du hittat själv (t.ex via läraren, Youtube, noter, plankor själv)?

- Både noter och att lyssna 6 st
- Plankor själva 2 st
- Noter, lärare och lyssna 2 st

Enkätsvaren indikerar att det är vanligast att eleven hittar någon form av noter och sedan lär sig genom att både lyssna och titta i noterna. Det är inte så vanligt att de går till läraren för att be om hjälp när det handlar om att lära sig musik som de hittat själva. Begreppet *planka*, eller mer korrekt sagt att transkribera, kan vara lite svårt att hantera. För vissa innebär det att skriva ner det man hör

på noter medan det för andra innebär att lära sig spela något genom att lyssna men utan hjälp av noter eller ackordanalyser. Intervjuinformanterna menade att de inte plankade, men lärde sig genom att lyssna.

Jag tror att det kommer lite undermedvetet. Har man lyssnat länge och väl då sätter det sig på något sätt. LISA

Jag lyssnar mycket och länge om det är trummor. Sällan att jag skriver ner det. Det har hänt någon gång på senare tid. Jag gjorde det på en lektion, istället för att få en not så spelade jag in och skrev ner. Det känns som att det är bra träning för mig själv att göra så. Men mest så lyssnar jag bara i en oändlighet och får in det i ryggmärgen. PÄR

Karin ansåg att hon inte plankade över huvud taget.

Nej jag är så dålig på det, så det går inte. KARIN

Eftersom hon senare sa att hon lär sig nya låtar genom att lyssna, syftar hon här förmodligen på att det är svårt att skriva ner det man hör på noter.

Jag lyssnar. Om jag hittat den själv och vill jag lära mej den då lyssnar jag först, men sen om jag vill att nån ska kompa då försöker jag skaffa noter. KARIN

Att lyssna mycket och länge hjälper alltså inlärningen även om man inte utför en metodologiskt strukturerad transkription av låten i fråga. Att lära sig på gehör kan även ha en ekonomisk bakgrund.

Är det melodiskt så är det gehöret som får jobba en del. Det är sällan att jag letar noter för att det är svårt att hitta. Speciellt om man ska betala och bara vill ha en melodi. När jag spelade gitarr för några år sedan blev det väldigt mycket tabulatur och ackordsanalyser på olika hemsidor då. PÄR

Att be läraren om hjälp är inte förstahandsvalet. Först försöker eleverna att lära sig de låtar som de själva hittat genom att lyssna, fungerar inte det så vänder de sig till lärarna för att få hjälp.

Ibland kan det hända att jag ber om hjälp [av läraren]. PÄR

Att de inte i första hand vänder sig till läraren beror bland annat på hänsyn till lärarens arbetstid. Det finns en förståelse för att läraren inte hinner transkribera musik till alla elever.

Annars kan det vara lite svårt om man ber läraren att ta ut den på gehör. Men finns det noter i sång så går det bra. KARIN

2.8 Ny musik via skolan

Att lärarna introducerar musik som tidigare inte varit känd för eleven, eller inte befunnit sig i elevernas relevanskorridorer (Ziehe 2004), kan bidra till att eleverna utökar sina musikpreferenser och hittar nya områden att fördjupa sig i.

Jag kom in lite på reggae av den anledning. Sen har jag väl blivit lite mer intresserad av klassisk musik sen jag började spela flöjt. Det lyssnade jag inget på innan. PÄR

Först visade min sånglärare en låt med henne [Stacy Kent] och sen pratade en tjej som skulle sjunga något av henne om det, så började jag lyssna på henne. Sen musikhistorialäraren började med Händel och Beethoven och sådär. Jag har väl hört namnen och så men inte lyssnat så aktivt, så där fick jag mycket inspiration. KARIN

Att läraren breddar elevernas kunnande behöver inte innebära att eleverna börjar lyssna på helt ny musik, det kan även ge eleverna metodologiska verktyg för att kunna fördjupa sig i genrer som de redan är väl bevandrade i.

Redan från första året var det så. Jag tror att jag kunde gå djupare på allting som jag kände till. Det nya kom i och med att jag analyserade mer och fördjupade mig. Om en person säger att "ja jag lyssnar på klassiskt". Då kan det innebära jättemycket och det är likadant om man säger att man lyssnar på metal, det kan också vara jättemycket i diverse subgenrer, och jag tror att jag har mest lärt mig att vara öppen för fler utgeningar. Så ja jag har lärt mig mycket. LISA

I Widlunds studie om musikgymnasieelever på Carlforsska gymnasiet visade det sig att två tredjedelar av eleverna ansåg att de blivit intresserade av musik de hört i skolan (Widlund 2008:17). Främst gäller det musikstilarna jazz, klassiskt, blues, Beatles och reggae. Vad Widlund inte skriver om är vikten av att ge eleverna verktyg att själva kunna fördjupa sig i musik som de hittar på egen hand.

2.9 Sammanfattning av resultat

Vi har redovisat att eleverna på det musikgymnasium vi utfört vår undersökning på känner sig aktiva i valet av musik. Det är främst på ensemble- och instrumentlektionerna som de är aktiva, övriga musikämnen är mer lärarstyrda. De låter däremot gärna läraren välja repertoar åt dem när det handlar om musik som de själva inte väl bevandrade i, exempelvis klassisk musik och jazz. Här litar eleven på lärarens kompetens. En annan anledning till att eleverna låter läraren välja repertoar kan vara att eleven känner att den egna musiksmaken inte följer skolans profil. De nättjänster som främst nämndes var Spotify, Youtube, Myspace, Wikipedia och Google. De tre första tjänsterna använder man för att söka klingande musikmaterial medan Wikipedia används för att få textbaserad

information och Google är en söktjänst för att hitta all möjlig information på ett sökord. Det egna musiksökandet sker främst i hemmiljön. När eleven lär sig en låt själv sker det genom att lyssna på låten många gånger och gärna ta hjälp av noter eller ackordanalys. Det är alltså en inlärningsprocess där de utnyttjar både sitt gehör och sina teoretiska kunskaper. Att läraren presenterar ny musik för eleverna är viktigt då det kan hjälpa eleverna att vidga sina vyer och bredda sina relevanskorridorer.

3 Diskussion

3.1 N-generationen

När vi påbörjade vår uppsats frågade vi oss hur dagens musikelever använder sig av IKT i sin musikinläring. Undersökningen skiftade efterhand fokus från IKT-användandet till hur eleverna gör en skillnad mellan sitt egna, privata musiklyssnande och skolans musikkultur. En anledning till det är att den diskurs eleverna använde antydde att det var självklart för dem hur de använde internet för att hitta information och musik, och därmed uppehöll de sig hellre vid hur den privata musiken förhöll sig till skolans musik än att prata om informationssökandet. Begreppet *diskurs* används här enligt definitionen: "en diskurs är *ett bestämt sätt att tala om och förstå världen (eller ett utsnitt av världen)*" (Jørgensen & Phillips 1999:7). Enligt Tapscott beror ungdomarnas diskurs på att "*because N-Gen children are born with technology, they assimilate it*" (Tapscott 1997:40), internet är alltså en del av N-generationens kulturella specificitet (Jørgensen & Phillips 1999:11). Här är det intressant att diskutera Tapscotts begrepp N-generationen. Enligt definitionen tillhör alla som är födda efter 1977 N-generationen och det gör att även författarna till den här uppsatsen räknas till N-generationen. Vad vi märkt är dock att det finns en väsentlig skillnad mellan oss och våra informanter som det skiljer tio år mellan. Vi har varit med när internet blivit tillgängligt för den allmänna populationen och med en del möda fått lära oss använda IKT och olika tekniska funktioner medan eleverna vi intervjuat har visat sig ha ett mycket mer naturligt förhållande till dagens informationsteknik. Med andra ord ser vi i vår studie en stor skillnad i förhållningssättet till IKT även inom N-generationen.

3.2 Elevens låtval

Det kan vara problematiskt att beskriva våra informanters musikerfarenheter och den musik som förmedlas i skolan som två separata världar (Bergman 2009:198) eftersom många lärare var positiva till att låta eleverna studera sin egenvalda musik. Det här är en trend som uppmärksammats av fler forskare. Musikundervisningen har mer och mer tagit utgångspunkt i sådan musik som ungdomarna själva lyssnar på (Stålhammar 2004:7). Det finns både för- och nackdelar med att låta eleverna styra låtvalet. Elever har, enligt Stålhammar, på grund av sina starka band till sina egna värderingar svårt att hantera värderingar som ligger utanför deras vardagsuppfattning. Det här gäller självklart för alla människor, främmande värderingar är alltid svårare att acceptera än sådant som man redan gjort till en del av sin världsuppfattning. Konsten för läraren blir då att bibringa en lust till eleverna att

utforska främmande värderingar utan att det uppfattas som en livsfrånvärd anakronism eller nedvärderingar av deras egna värderingar (Stålhammar 2004:113). Elever accepterar, enligt Ziehe, främst sådant som har en direkt anknytning till deras egenvärldar och deras befintliga världsuppfattning. Det som inte omedelbart kan förknippas med ens eget erfarenhetssystem stöter ofta på mycket svåra förståelse- och acceptansproblem. Varje elev konfronteras dagligen med frågan: *Varför ska jag kunna det här?* (Ziehe 2004:104f). I vår undersökning har eleverna visat sig mycket mottagliga och formbara av sin omgivning. Stålhammars och Ziehes teorier uppmärksammar därför snarast vilken problematik man *kan* stöta på som lärare när man introducerar ny information för eleven och alltså inte hur en lärarsituation alltid ser ut. Lucy Green diskuterar hur man kan ta in gehör och populärmusikaliskt lärande i musikundervisningen och menar att eleverna bör få spela musik efter sina egna val, musik som de personligen identifierar sig med. Anledningen är att elevernas musik bör prioriteras om man vill öka antalet elever som känner sig delaktiga i musikundervisning. På det sättet blir musiken inte bara tillgänglig, utan även meningsfull, deltagande och inspirerande (Green 2001:216). Det här anser vi till viss del vara sant. Som pedagog tar man en genväg om man låter eleverna välja musik. Fördelarna är att eleven eventuellt känner sig mer motiverad att lära sig musiken. Eleven känner förmodligen en beundran för artisten bakom låten och kan föreställa sig känslan av att själv bli beundrad eller så tycker de helt enkelt att musiken låter bra och vill själva kunna framföra den på liknande sätt som artisten. En nackdel är risken att man inte breddar elevernas relevanskorridorer. Man erbjuder dem mycket lite ny kunskap och lärandeprocessen stagnerar. För att bli en kritiskt tänkande individ i dagens samhälle krävs en förmåga att ta till sig ny information, bedöma dess relevans och validitet samt göra informationen till en del av sin personliga kunskapsbank. Att introducera nya musikvärderingar som ligger utanför elevens begreppsvärld bidrar till skapandet av kritiskt tänkande individer medan att enbart studera det som eleven redan är bekant med till viss del kan hindra den utvecklingen.

3.3 Lärarens låtval

Att eleverna gärna lät läraren välja repertoar åt dem berodde dels på att de inte kände att de hade kännedom om genren som läraren ville använda dels kände eleverna att de inte hade den kunskap som krävdes för att avgöra vilken teknisk nivå som de behövde ha uppnått för att kunna lära sig låten. Att låta en elev få välja vilken låt som ska studeras behöver inte nödvändigtvis betyda att

eleven är delaktig i en demokratisk inlärningsprocess. Att undervisning ska bedrivas i demokratiska arbetsformer står skrivet i Lpf94:

Undervisningen skall bedrivas i demokratiska arbetsformer och utveckla elevernas förmåga och vilja att ta personligt ansvar och aktivt delta i samhällslivet. Elevernas möjligheter att utöva inflytande på undervisningen och att ta ansvar för sina studieresultat förutsätter att skolan klargör utbildningens mål, innehåll och arbetsformer, liksom vilka rättigheter och skyldigheter eleverna har. (Ur: Lpf 94:4)

För läraren är det viktigt att inta "*Ett flexibelt förhållningssätt som inte kännetecknas av en strävan att uppfylla ett konstant lektionsmönster*". Då kan eleven gå mer från "*mottagare mot en känsla av medskapande*" (Stålhammar 2004:30). Låtvalet är kanske sekundärt och det är den pedagogiska processen som avgör om eleven känner sig delaktig eller inte. Ett viktigt uppdrag för lärarna blir då att introducera ny musik och det innebär att svårigheten ligger i att lära ut *viljan* att lära nytt. Ziehe skriver att allt som inte ligger inom elevernas tidigare världsbild närmar sig att ge avkall på just deras verklighet och kan upplevas som lustdräpande, världsfrånvänt, absurdt eller högtravande (Ziehe 2004:106). Därför är det vanligt att lärare främst försöker motivera ett ämnes plausibilitet genom att anknyta till ämnets brukbarhet eller användningsområde snarare än ämnets förmåga att skapa en djupare förståelse för individen och världen i stort. Det får till följd att många lärare implicit inte arbetar för kognitiva förändringar som på sikt ger ämnet en funktion i vardagslivet genom att det formar individen. Det här var inte fallet i vår undersökning. I ämnet musik talar man sällan om ämnets plausibilitet utan ser snarare till musikens egenvärde. Att spela, tala om och leva aktivt med ett muciserande anses vara ämnets drivkraft. Musikämnet bidrar till att skapa en djupare förståelse för individen och för dess utövare, men svårigheten ligger alltså i att inte enbart bekräfta elevernas världsbilder utan att även bidra med nya tankar och värderingar som de kan granska och göra till delar av sin världsförståelse.

3.4 Vardagsmusik i skolan

Bergman tror inte att musiken som ungdomar lyssnar på och utövar på fritiden skiljer sig så mycket från musiken de kommer i kontakt med i skolan som Stålhammar och Green gör (Bergman 2009:28). Här får vi gå på Stålhammars och Greens linje då det tydligt framkommit att den musik som eleverna lyssnar på inte anses passa skolans profil. Två av våra intervjuinformanter svarade att de lyssnade på "extrem metal" och att det inte passade att framföra i ensemblerna. I de här fallen är det mycket viktigt för läraren att väga för- och nackdelar mot varandra. Att spela metal på lektionerna breddar eventuellt både lärarens och de övriga elevernas relevanskorridorer vilket är

viktigt för utvecklandet av den egna världsuppfattningen, medan nackdelarna kan vara att rent praktiskt genomföra en instudering av en metallåt. Lärarens kompetens och elevernas tekniska förmåga att framföra metal autentiskt kan vara begränsade och därmed blir resultatet lidande och den önskade effekten uppnås aldrig eftersom låten aldrig kan framföras. Beslutet, som slutligen hamnar hos läraren blir alltså inte demokratiskt, men lärandeprocessen kan bli det om läraren involverar eleven med specialistkunskaperna och får till en öppen dialog på lektionstiden. Då blir läraren mer en handledare som för inlärningsprocessen i en positiv riktning medan instuderingen sköts av elevgruppen. Eleverna går då från passiva mottagare till medskapare. Stålhammar diskuterar också den här problematiken. "Å ena sidan vill skolan lära ut och undervisa om den 'goda' musiken, å andra sidan strävar skolan efter att utgå från elevernas egen kreativitet och egna musikpreferenser. [...] En kognitiv dissonans blir följderna" (Stålhammar 2004:33).

3.5 IKT i skolan

Elevernas användning av internet var naturlig och intuitiv. Det handlade inte om några avancerade processer utan mest om tillgängligheten av musik. Man hade kunnat misstänka att eleverna skulle använt sig av nätverk och forum för att diskutera och byta idéer om musik, men så var alls inte fallet. De använde snarast internet, och dess tjänster, som ett bärbart bibliotek där de fann den information de sökte, textbaserad så väl som klingande. Det viktiga här är för läraren att inta samma förhållningssätt till internet som eleven, vilket en lärare gjorde när hon sa: "du kan ju lyssna på Youtube". Som pedagog måste man, idag, känna till sidorna Spotify, Youtube, Myspace och Wikipedia eftersom det är de tjänster som eleverna främst använder. Eftersom eleverna inte bryr sig nämnvärt om källkritik: "jag struntar i vad som är rätt och fel, bara det låter bra" som Pär sa, så måste läraren vara desto noggrannare. Man måste exempelvis vara medveten om att det finns många coverband på Spotify och att man kan stöta på inspelningar av den mest varierande kvalitet på Youtube. Vill man att en elev ska lyssna på en specifik inspelning bör man själv först se vad som presenteras under sökorden före man handlöst skickar iväg eleven för att söka själv. Läraren borde ha en skyldighet att lära sig använda dagens teknologi och det kan låta sig göras i samarbete med eleverna. Om läraren inte kan hitta viljan att lära sig om den teknologi eleverna använder riskerar hon att hamna i samma situation som elever utan motivation till studierna. Teknologin blir då något tråkigt och påtvingat som hindrar den pedagogiska processen snarare än att hjälpa den. Här gäller samma villkor för läraren som för eleven, att hitta motivationen till lärandet genom att se till hur lärandet kan konstituera den personliga utvecklingen (Ziehe 2004).

3.6 Att söka musik

Den största delen av musikletandet sker i hemmet. Det beror i första hand på begränsade tekniska resurser på skolan och dels av tidsekonomiska skäl. Det finns helt enkelt inget utrymme för musiksökande på skoltid. Lilliestam skriver om begreppet *musika* som är en översättning av *musicking* som lanserats av den engelske musikforskaren Christopher Small. Det innebär alla aktiviteter som är involverade i något som har med musik att göra, exempelvis att tala om, tänka om, lyssna på, spela eller läsa om musik (Lilliestam 2006:24). Här kan man ställa sig frågan vilka musikaktiviteter som är viktigast för dagens ungdom. Traditionellt sett består undervisning av lektioner som gehoers- och musicklära, musikhistoria, sång- och instrumentundervisning, ensemblespel och musikteknik. All schemalagd aktivitet är dock lärarledd och det finns, som undersökningen visat, ingen tid eller möjlighet för eleverna att själva söka i och utforska de musikaliska landskapen på skoltid, annat än genom den traditionella undervisningen. Man måste komma ihåg att alla tänkbara former av musiklyssnande är viktiga när det gäller att utveckla färdigheter som musikutövare, oavsett om det rör sig om ett målinriktat lyssnande som syftar till att lära sig spela ett speciellt stycke, eller om man ägnar sig åt något som mer har karaktären av förstrött lyssnande (Green 2001). Det är väl värt att begrunda hur eleverna själva hanterar och vårdar sina musikaliska identiteter och fråga sig om det inte går att integrera deras kunskaper i en lärandeprocess på ett mer tidsenligt sätt än vad skolan gör idag? En väl utarbetad metod för att ta tillvara elevers musikaliska erfarenheter skulle kunna ligga till grund för ett sociokulturellt lärandeperspektiv likt det Säljö diskuterar (Säljö 2000). I varje handling och i varje social situation får individer med sig erfarenheter som de kan använda sig av i framtiden. Genom att använda elevers musikaliska erfarenheter i en sociokulturell anda kan lärandesituationen berikas både för lärare och elever. Dels genom att eleven i en demokratisk process får vara delaktig i utformandet av lektionerna och dels genom att lärarens musikaliska ramar breddas.

3.7 Gehörsinläring

När eleverna vill lära sig en låt säger de att de använder sig av en blandning mellan noter och att lyssna. Finns inte noter lyssnar de väldigt många gånger på låten så att den sätter i "ryggmärgen". Det här är ett tidskrävande sätt att lära sig ny musik och kunskapen om musiken blir ytlig då de teoretiska kunskaperna om låten begränsar interaktionen med andra musiker. Kunskapen om musiken begränsas till främst det egna instrumentet och metoden är mycket tidskrävande. Det finns många gehörs tekniker för att lära sig nya låtar eller musikgenrer. Vilka dessa tekniker är och hur de

fungerar är kan vi tyvärr inte redovisa här på grund av tidekonomiska och utrymmesmässiga skäl, men en av författarna till den här uppsatsen, Stefan Johammar, gör i sin magisteruppsats *Hur förklarar man en melodi?* (Johammar 2009) en ansats att analysera musik utifrån vad en icke musikskolad lyssnare säger sig höra. De tekniker som han använder skulle troligtvis kunna användas i en lärandesituation för att lyssna på, analysera och instudera musik som är främmande både för läraren och för eleverna. Hur gehörsläring fungerar, eller kanske snarare hur den bör fungera är en kontroversiell fråga som skulle kunna ligga till grund för ytterligare undersökningar. Man kan däremot slå fast att det *finns* gehörstekniker för att närma sig, för utövaren, tidigare okända musikgenrer eftersom många yrkesverksamma musiker använder sådana tekniker i sitt dagliga arbete och då Johammar redovisar dem i sitt tidiagre arbete. En tänkbar anledning till att dessa tekniker inte lärs ut är att undervisningen främst fokuserar på sång- och instrumentlektioner som till stor del är lärarstyrda. Det medför att det inte blir lika viktigt för eleverna att kunna lära sig ny musik från grunden eftersom de får en stor del serverat av läraren. Om skolan skiftade fokus till att mer ta hänsyn till varje elevs personliga och musikaliska identitet så hade gehörsteknikerna förmodligen fått större betydelse. Eftersom eleverna är aktiva hemma i sitt musiksökande och gärna tar med egen musik till lektionerna skulle det lätt kunna integreras i skolans system. En tänkbar situation skulle då kunna te sig att eleven på schemalagd tid får söka upp sin egen musik, utnyttja gehörstekniker för att lära sig den och därefter uppsöka en mentor för diskussion kring svårigheterna som dykt upp.

3.8 Erfarenhetsdepåer

Stålhammar (2004) diskuterar kring att elever och lärare har erfarenhetsdepåer som är det kapital som undervisningsprocessen kan byggas upp utifrån. Depåerna finns tillgängliga för disposition i didaktiska sammanhang. Han lyfter fram två depåer för att erbjuda möjligheter till ett didaktiskt växelspel i en musikundervisningssituation. Den ena är en *sociokulturell erfarenhetsdepå* som utgörs av erfarenheter som exempelvis elevens musikstil, kunskaper om musiksökning och förkunskaper om att lära sig spela genom olika gehörstekniker. Den andra är en *emotionell erfarenhetsdepå* som har sin grund i att subjektiva upplevelser kan skapa beredskap för presumtiva situationer, exempelvis känslomässiga upplevelser som genom fantasi kan utgöra en förebild för kommande situationer. Med andra ord de bilder av sig själv som eleven kan föreställa sig och som ligger till grund för motivationen att lära sig spela. Det är här det är viktigt för läraren att på ett emotionellt plan motivera eleven till att närma sig nya musikaliska områden. Det gäller alltså inte

alltid att hjälpa eleven att lära sig det den *vill* lära sig utan snarare att hjälpa eleven att motivera *viljan* att lära sig det den inte redan är intresserad av (Ziehe 2004:109ff). Främmande värderingar bör närmas med en metodisk distans som implicerar att eleven inte ska välja dem som en del av sina egna värderingar. Läraren bör visa att andras värderingar inte innebär att elevens värderingar nedvärderas utan endast ska ses som ett komplement för att se sina egna värderingar i ett nytt ljus. Läraren bör också ge överblick och visa på tekniker att granska andra värderingar utan att mista spåret så att eleven kan känna sig trygg i att studera främmande områden utan risk för att påverkas mot sin vilja (Ziehe 2004:114). Det kan ske exempelvis genom användandet av gehörstekniker då fokus ligger på *hur* man lär sig en låt snarare än *vilken* låt det är man lär sig. Den sociokulturella- och emotionella erfarenhetsdepån kan ses som en modell över aktörernas resurser som kan ligga till grund för en undervisningssituation (Stålhammar 2004:37f).

3.9 Förslag till vidare forskning

I vår studie har det framkommit att det inte alltid är självklart hur man bör hantera musiklktioner när eleven själv har möjlighet att välja vad som ska studeras. Man kan fråga sig vad händer om undervisningen enbart bygger på elevernas låtval jämfört med om läraren väljer låtar men använder sig av en demokratisk lärandeprocess där eleven inte är mottagare utan snarare medskapare? Det hade varit intressant att ha två, eller gärna flera, grupper med musikelever där den ena gruppen helt får välja repertoar men där läraren agerar sändare och eleverna är mottagare medan pedagogen i den andra gruppen fungerar som medskapare tillsammans med eleverna men repertoaren är förutbestämd. Med en noggrant utformad metod skulle man då eventuellt kunna dra jämförande slutsatser om på vilka sätt de olika metoderna påverkar lärandet i en positiv riktning. Kort sagt vilka för- och nackdelar det finns med de olika demokratiska processerna.

Vidare är det intressant att fundera över på vilket *sätt* internetanvändande är naturligt för N-generationen och hur pedagogerna kan närma sig elevernas förhållningssätt? Elevernas vardagsdiskurs innefattar en självklarhet kring internetanvändande och musikletande. För att kunna hjälpa till med källkritik och ha en öppen diskussion kring vad det innebär att använda internet som källa till uppbyggnaden av ens referenser, bör man studera hur ungdomar idag talar, tänker om och använder sig av IKT.

Eleverna i vår undersökning sade att i stort sett allt musikletande skedde i hemmet på fritiden. Det är intressant att fundera över hur ett lärarlett schemalagt musiklyssnande med metoder för att gehörsmässigt lära sig den musik eleverna vill förstå sig på skulle se ut. Eftersom elever lyssnar på allt mellan exempelvis "extrem metal" och electronica så krävs det andra kunskaper än de specialistkunskaper som är vanliga i dagens musiklärarutbildning. Det hade behövts utvecklas pedagogiska metoder för att tillgodogöra sig all typ av klingande musik om man vill närma sig en skola som bygger på elevernas egna musikpreferenser. Eftersom den absolut största mängden musik enbart existerar som klingande, och inte i notform, bör musikpedagoger ha välutvecklade metoder att analysera klingande material för att agera handledare åt eleverna. Utvecklandet av dylika metoder skulle vara ett stort projekt för musikpedagogiken.

Ungdomar som studerar på musikgymnasium kommer dagligen i kontakt med estetiskt skapande. Eftersom musik konstituerar identiteten och studerandet av musik bidrar till att se förbi ett ämnes plausibilitet samt bidrar till en uppskattning av hur ett ämne hjälper till att forma en individs världsbild, blir det intressant att studera hur en gymnasial musikutbildning påverkar individers anpassning till vuxensamhället. Hur har musikstudierna exempelvis påverkat yrkesvalet, tron på sig själv, det individuella karaktärsförhållandet och karriärutvecklingen?

4 Referenser

Internet:

Dagens industri via www.di.se artikel från 090328.

<http://di.se/Nyheter/?page=/Avdelningar/Artikel.aspx%3FArticleID%3D2009\03\28\330645%26sectionid%3DEttan> 091204

Nationalencyklopedin

www.ne.se (mp3) via Göteborgs Universitetsbibliotek

<http://www.ne.se.ezproxy.ub.gu.se/lang/mp3> 091216

www.ne.se (myspace) via Göteborgs Universitetsbibliotek

<http://www.ne.se.ezproxy.ub.gu.se/lang/myspace> 091216

www.ne.se (streaming) via Göteborgs Universitetsbibliotek

<http://www.ne.se.ezproxy.ub.gu.se/sok/streaming?type=NE> 091216

www.ne.se (youtube) via Göteborgs Universitetsbibliotek

http://www.ne.se.ezproxy.ub.gu.se/lang/youtube?i_whole_article=true 091216

Spotify

<http://www.spotify.com/en/help/faq/#about-spotify> 091204

Tryckta källor:

Johammar, Stefan (2009) *Hur förklarar man en melodi? En undersökning om människors beskrivningar av musik*. Göteborg: Institutionen för kulturvetenskaper.

Läroplan för de frivilliga skolformerna Lpf 94 (2006)

Werner, Ann (2007) "Cirkulation av populärmusik: fildelning, MSN Messenger och MP3-spelare i ett föränderligt medielandskap". *Svensk tidskrift för musikforskning*. 2007.

Widlund, Pia (2008) *Lärare gillar alltid gammal musik mer. En undersökning av undervisningens påverkan på elevernas musikpreferenser på ett estetgymnasium*. Arvika: Musikhögskolan i Ingesund.

Litteratur:

Bergman, Åsa (2009) *Växa upp med musik. Ungdomars musikanvändande i skolan och på fritiden*. Göteborg: Institutionen för kulturvetenskaper.

Esaiasson, Peter & Gilljam Mikael & Oscarsson, Henrik & Wägnerud Lena (2007) *Metodpraktikan. Konsten att studera samhälle, individ och marknad*. Stockholm: Norstedts Juridik AB.

Flick, Uwe (2002) *An introduction to qualitative research*. London: SAGE publications.

- Gilje, Nils & Grimen, Harald (1992) *Samhällsvetenskapernas förutsättningar*. Göteborg: Bokförlaget Daidalos AB.
- Green, Lucy (2001) *How Popular Musicians Learn. A Way Ahead for Music Education*. Aldershot: Ashgate.
- Jensen, Iben (2005) *Grundbog i kulturforståelse*. Roskilde: Roskilde Universitetsforlag.
- Kvale, Steinar (1997) *Den kvalitative forskningsintervjuen*. Lund: Studentlitteratur.
- Lilliestam, Lars (2006) *Musikliv. vad människor gör med musik - och musik med människor*. Göteborg: Ejeby.
- Ruud, Even (1997) *Musikk og identitet*. Oslo: Universitetsforlaget AS.
- Stålhammar, Börje (2004) *Musiken – deras liv. Några svenska och engelska ungdomars musikerfarenheter och musiksyn*. Örebro: Universitetsbiblioteket.
- Säljö, Roger & Linderöth, Jonas [red.] (2002). *Utm@ningar och e-frestelser*. Stockholm: Prisma.
- Säljö, Roger (2000) *Lärande i praktiken. Ett sociokulturellt perspektiv*. Stockholm: Bokförlaget Prisma.
- Tapscott, Don (1997). *Growing up digital. The Rise of the Net Generation*. New York: McGraw-Hill.
- Winther Jørgensen, M - Phillips, L (2000) *Diskursanalys som teori och metod*. Lund: Studentlitteratur.
- Ziehe, Thomas (2004) *Øer af intensitet i et hav af rutine. Nye tekster om ungdom, skole og kultur*. København: Politisk revy.

5 Bilagor

5.1 Intervjuguide

* Är du själv aktiv i valet av musik som du vill arbeta med på instrument-, ensemble- eller andra musiklektioner? Skulle du kunna tänka dig ett sätt som hade passat dig bättre? Hur skulle det vara?

Är det olika på instrument ens och teori musikhistoria GeMu?

Har du möjlighet att arbeta med musik som du själv lyssnar på? Om nej: Varför inte? Om ja: Hur gör du då? Hur gör läraren?

När letar du musik mest aktivt? Varför vid just det tillfället? Varför inte vid något annat tillfälle?

* Hur hittar du ny musik som du tilltalas av? Har du blivit introducerad till någon musik nyligen och i så fall hur?

Vilka tjänster eller program använder du dig mest av när du letar musik? Varför just de programmen? Finns det några alternativa tjänster?

Hur lär du dig låtar som du hittat själv? Hjälper läraren dig? Hur?

Lyssnar du på den musik som läraren väljer att du ska spela? Lyssnar du på musiken eller blir det bara notspel? Har någon lärare presenterat musik som du börjat lyssna på privat?

5.2 Enkät

Den här enkäten är underlag till en C-uppsats i musikpedagogik som kommer att publiceras våren 2010. Du måste ha fyllt 18 för att delta i enkäten. Svaren är anonyma.

Tack på förhand! /Gustav och Stefan

Har du fyllt 18? ja nej

Är du tjej kille

Är du själv aktiv i valet av musik som du vill arbeta med på instrument-, ensemble- eller andra musiklektioner? Om ja, på vilket sätt är du aktiv?

Har du möjlighet att arbeta med musik som du själv lyssnar på? Om ja, kan du ge ett exempel på hur du hittar den musiken och på vilket sätt du förklarar för din lärare vad du vill arbeta med?

När letar du musik mest aktivt (t.ex när du är själv, tillsammans med kompisar, på fritiden, under skoltid)?

Hur hittar du ny musik som du tilltalas av (t.ex genom lärare, vänner, via Internet och i så fall vilken typ av sidor)?

Vilka tjänster eller program använder du dig mest av när du letar musik?

Hur lär du dig låtar som du hittat själv (t.ex via läraren, youtube, noter, planka själv)?

Lyssnar du på den musik som läraren väljer att du ska spela? Om ja, var får du tag på musiken?
